

Amos Oz. Vänner emellan. W&W förlag.

Kibbutz kommer från ett hebreiskt ord som betyder samling eller gemenskap. I Israel en kollektiv livsform där man lever, bor och arbetar tillsammans och delar allt gemensamt. Kibbutzen har, eller hade, ofta en socialistisk prägel och är kanske det mest radikala och konsekvent genomförda projekt av ett gemensamt ägande som någonsin tagit plats i ett samhälle.

Den israeliske författaren Amos Oz, ofta omnämnd vid spekulationer om nobelpriset i litteratur, började arbeta på en kibbutz vid 14 års ålder. Det är bland annat därifrån han hämtat inspiration och gestalter till novellsamlingen "Vänner emellan". Alla berättelser utspelas på Kibbutz Yekhat i sent 50-tal. Man skulle kunna tänka sig att kibbutzen är en plats där man aldrig känner sig ensam. Amos Oz vänder dock på perspektiven. Han berättar om människor som lever med ensamhet, sorg, svek men också med visioner och sin längtan. På en liten plats i ett hopträngt och utsatt land lever de sina liv och söker gestalta sina drömmar. Det är en varm berättelse om skilda människöden. Hotet utifrån håller dem samman, men sönderfallet finns också där inne. Amos Oz skildrar vad som händer i varje sluten grupp. Hur de osynliga makthierarkierna tar form och avundsjukan söker gömma sig bakom solidaritetens fana. Amos Oz konstaterar att inte ens kibbutzen erbjuder botemedel mot ensamheten. Fundamentalism blir inte annorlunda om man byter Talmud mot Marx. Ändå ser han det vackra och storslagna hos varje människa. Som hos skomakaren Martin med sin okuvliga tro att esperanto ska bringa fred på jorden. Likaså Nahum vars lama protest inte hindrar att kibbutzens ledare har en relation med hans dotter trots den stora ålderskillnaden. Och Osnat vars man flyttat samman med en annan kvinna i samma kibbutz. Alla bär de på en ensamhet. Men samtidigt förmedlar de ett hisnande djup som stolta människor vilka bär sina livsöden med ett tankfullt jämnmod. Mellan dem finns en tyst kärlek som inte behöver många ord.

Amos Oz kan berätta om den enkla och vardagliga människan som gör henne storslagen och till ett oändligt mysterium. Så smärtsamt vackert.

Jakob Carlander